

банківським ресурсом, причому їх збільшення буде призводити до суттєвого підвищення ризику ліквідності банку. В той же час, багатьом іноземним банкам протягом 2023 року все ж таки вдалось наростити строкові депозити фізичних осіб, що дало їм можливість придбання депозитних сертифікатів НБУ з підвищеною ставкою відсотка і збільшення своїх процентних доходів. Це свідчить про те, що в умовах війни населенню більше немає де зберігати свої кошти – але все рівно ж таки краще у банку, ніж в будинку. Також більшість населення має великі сумніви щодо стабільності курсу національної валюти. Дещо покращили цю ситуацію депозити в конвертованій валюті, тобто строкові вклади, які дуже активно відкриваються фізичними особами через мобільні додатки.

В той же час ми спостерігаємо значне збільшення прибутків банків, особливо державних. І тут виникає

цікаве запитання, що дозволило нашим банкам отримати такий надприбуток. А вони були отримані за рахунок чистих процентних доходів. Аналіз структури процентних доходів вітчизняних банків за 2023 р. свідчить про те, що у багатьох з них основна їх частка отримана саме від операцій з ОВДП та через депозитні сертифікати НБУ. Особливістю цих операцій було те, що вони були практично безризиковими для банків, тобто основними джерелами прибутку банків були держава та НБУ. Тільки не був врахований податковий ризик банків, через який було суттєво підвищено ставку податку на прибуток банку (до 50% в 2023 р. і 25%, починаючи з 2024 р.).

Таким чином, можна стверджувати, що вітчизняні банки в цілому не погано впорались з викликами війни, проте зовсім забули про свою головну функцію – це кредитування економіки.

Список використаних джерел:

1. Статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#4> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2022. № 144 (4). С. 122-133. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(144\)09](https://doi.org/10.31617/1.2022(144)09) (дата звернення: 20.03.2024).

ВІДКРИТІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ В УКРАЇНІ

*Долюк А.В., к.е.н, викладач
Вінницький навчально-науковий
інститут економіки ЗУНУ*

За останній час Україна зіштовхнулася із рядом реформ та змін, спричинених військовими діями росії в Україні. Однак, попереду стоїть одне з

найважливіших завдань щодо відбудови та оновлення економіки України, що реалізується на основі плану схваленого українським Урядом

та за участі міжнародних партнерів. Тому основним аспектом, на який необхідно звернути увагу є раціональне та ефективне управління публічними фінансами, а особливого значення набувають кошти міжнародних партнерів, фондів, установ та організацій.

Прозорість та відкритість бюджетного процесу є запорукою розбудови успішної та конкурентоздатної держави, що працює в інтересах громадян та забезпечує їх добробут. Інститут відкритого (партиципаторного) бюджетування є одним із найбільш яскравих прикладів сучасного, демократичного порядку перерозподілу державних повноважень на користь інститутів громадського суспільства шляхом залучення громадян до порядку розподілу та використання бюджетних грошових коштів на певні напрями визначені громадою.

У 2015 році на підтримку Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» завдяки підтримці уряду, зусиллями волонтерів та однодумців було представлено Єдиний веб-портал використання публічних коштів Є-дата (edata.gov.ua), що на сьогодні містить наступну інформацію:

- 240 млн. платіжних доручень, здійснених Державною казначейською службою України;
- 82 млн. договорів, додаткових угод, актів виконаних робіт, накладних та звітів про використання державних коштів;
- 55 тисяч індивідуальних кабінетів організацій, які відповідно до Закону України

заповнюють інформацію на сайті;

- 2 млн. осіб з усього світу користуються порталом щороку [1].

На сьогоднішній час в результаті багатьох років роботи на порталі Міністерство фінансів розмістило нові інструменти відкритих даних, деякі з них:

- бюджет для громадян (openbudget.gov.ua) — це інформаційний ресурс з питань планування та виконання бюджету на державному та місцевому рівнях;

- BOOST-аналіз (openbudget.gov.ua) — це інструмент, що надає користувачам можливість проводити аналіз бюджетів усіх рівнів;

- Spending (spending.gov.ua) — інформаційний ресурс, що демонструє використання розпорядниками публічних коштів державного та місцевих бюджетів;

- Proifi (proifi.gov.ua) — це реєстр проєктів, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій;

- видатки на освіту (mof.gov.ua) — це аналітичний інструмент для проведення аналізу діяльності закладів вищої та середньої освіти; звіти по державних банках (mof.gov.ua) — демонструє користувачам ключові показники діяльності державних банків та інформацію щодо непрацюючих кредитів [3].

Прозорість інформації про використання публічних коштів дозволяє громадянам, інститутам громадянського суспільства, аналітичним та інформаційним агенціям, засобам масової інформації,

розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів, органам державного управління та місцевого самоврядування, контролюючим органам, юридичним особам приватного та публічного права, аудиторам і рейтинговим агентствам, міжнародним фінансовим організаціям та організаціям з питань відкритості даних та відкритого уряду, надає можливість бути активними учасниками у процесі бюджетного контролю, підвищує довіру громадськості та міжнародних партнерів до урядових інституцій та сприяє ефективному використанню ресурсів. Завдяки прозорості та відкритості забезпечується зворотній зв'язок між органом публічного управління та громадянами, завдяки чому підвищується рівень ефективності управління публічними коштами з одного боку та ступінь довіри громадян до органів влади з іншого.

Використовуючи відкриті дані інформаційних ресурсів, саме інституції громадянського суспільства можуть сприяти прийняттю ефективних управлінських рішень державою та міжнародними партнерами, до таких функцій можна

віднести: аналіз ефективності планування та використання коштів на відбудову; аналіз та контроль за окремими програмами і проектами; оцінка та управління фінансовими ризиками; надання рекомендацій щодо оптимізації витрат; надання рекомендацій щодо раціональності та ефективності використання публічних коштів на відновлення; моніторинг виконання та підготовка рекомендацій щодо удосконалення плану відновлення України [1].

Відкритість використання публічних коштів і застосування інструментів аналітики забезпечує надає можливість бути активними учасниками у процесі бюджетного контролю, підвищує довіру громадськості та міжнародних партнерів до урядових інституцій та сприяє ефективному використанню ресурсів. Завдяки прозорості та відкритості забезпечується зворотній зв'язок між органом публічного управління та громадянами, завдяки чому підвищується рівень ефективності управління публічними коштами з одного боку та ступінь довіри громадян до органів влади з іншого.

Список використаних джерел:

1. Публічні фінанси відбудови: прозорий бюджет та сучасні інструменти аналітики даних. URL: https://lb.ua/blog/victor_mazyarchuk/562714_publichni_finansi_vidbudovi.htm
2. Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від 11.02.2015 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://edata.gov.ua/>